

12 RÖPIRAT.

Budapest 1885. december 15.

VI. évfolyam

III. füzet.

A vasárnapi munkaszünet ügye, Veres József interpellációja.

A novemberi füzetünkben az antiszemita képviselőkhöz intézett azon felhívásunkra, hogy időszerű lenne, ha valamelyikük a vasárnapi munkaszünet szigorú keresztülvitele érdekében interpellációt vagy határozati javaslatot terjesztene elő a képviselőházban, *Veres József*, a függetlenségi antiszemita párt e jeles tagja felelt meg, egy, e hó 5-én előterjesztett interpellációval, a melyet, magvas indokolásával együtt a következőkben adunk :

Veres József: T. ház! Az 1868: 53. t.-cz. 19. §-a meghagyja, hogy „vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő.” A kihágásokról szóló htkv. 52. §-a száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel sújtandónak rendeli azt, ki ezen intézkedést megszegi. A belügyminiszter úr is adott már ki hasonló czélú rendeletet, de fájdalom, a törvény intézkedése csak a papíron maradt, az életben semmi hatása nem volt, semmi látszata nincs.

A mezőn, a gyárban, a műhelyben, hivatalban folyik a munka vasárnap is; gyűlések és vásárok vasárnapra téve; nyitva minden kereskedés, telve minden csapszék; a rendszerető közönség megbotránkozik a törvény megszegése miatt, csak a rendőrség nem lát, nem hall semmit.

Pedig a törvény szándéka nagyon üdvös, nagyon szükséges; a vasárnapi nyugalom kérdése igen fontos, nemcsak egyházi, hanem politikai szempontból is. Égető kérdés ez, csak hogy nem azok szempontjából, kik dologra legfőlegb akkor fanyalodnak, mikor már beleuntak, belefáradtak a dologtalanságba; a kik nagy dolognak tartják még azt is, ha megnézik olykor-olykor, hogy hivatalnokaik vagy a cselédek hogyan és mennyit dolgoznak?

A vasárnapi nyugalmat nem az szokta megszegni, ha még oly sérény is, a ki magának, magától dolgozik, az olyan pihen vasárnap; hanem az szegi meg, aki mással dolgoztat, magának csak a hasznot veszi ki, az olyan lelketlen, kinek könyörtület, emberszeretet, erkölcs, vallás, családias érzelem hiu, üres szó, gazdagság az eszköze, a célja mindenben. Gyomor nála a fő, a szív semmi. Pénz beszél, lelkiismeret hallgat.

Az ilyen kapzsi, telhetetlen pénzsóvárgók komoly kézzel számítják ki, mily nagy veszteséggel jár a vasárnapi munkaszünet. Ezeknek csak azt felelném, bizony-bizony nem látszik meg a veszteség Amerika és

Anglia gazdagságán, pedig ott a vasárnapi nyugalmat rideg szigorral megtartják, sőt az angol nép legnagyobb történetírója Macaulay mondta, „hogy Anglia a vasárnapi nyugalom tiszteletben tartásának köszönheti nagyságát.” Sőt nem látszik meg nálunk az othodox zsidókon sem a szombat megülésének vesztesége; de másfelől a mi népünkön sem látszik meg a gazdagodás, pedig most a vasárnapot dologban töltik, uzsora, végrehajtás, sikkasztás, csalás, deficit, öngyilkosság nem a jóllét jelei szoktak lenni.

A vasárnapi nyugalom ellentétben látszik lenni némely érdekekkel, de csak látszik; ha a kereskedés vasárnap zárva lesz, a szükséglet és fogyasztás a végi maradván, a vasárnapi kereslet eloszlik a hétköznapi forgalomra; s ha egyben-másban csakugyan némelyekre nézve némi veszteséggel járna is, bő kárpótlást nyújt érte az általános erkölcsi nyereség. Az államnak pedig a magasabb erkölcsi érdekek fejlesztése is kötelessége, nemcsak az adó kivetése és behajtása.

Azok, kiknek a vasárnapi nyugalom életbevágó érdekük, nem tudják azt kivívni a munkaadók összetartó érdekszövetkezete ellenére, mely természetes fölényt biztosít magának a vagyon által s szövetségest szerez a sajtóban, támaszt talál a törvény megszegése előtt szemet hunyó közigazgatásban. Ezek belátására, kényére nem lehet hagyni ez ügy megoldását. Az egyház, az erkölcsi érdekek természetes ápolója és szószólója, a törvényhozás, az ellentétes érdekek igazságos egyeztetője, kell, hogy pártul fogja a gyöngébbet, az elnyomottat.

A vasárnap megszentelése nélkül az egyház nem vezetheti a népet a vallás és a mi ezzel karöltve jár, az erkölcs útján; vallásról, erkölcstről a nép manapság beszélni sem hall, legalább jól nem, hacsak nem a templomban; de oda meg nem járhat, mert a szertelen kíméletlen verseny a vagyon-hajhászásban elfogja még vasárnap is a templomtól, a mely pedig a népnek egyetlen művelődési helye és eszköze; hogyan nevelhetne azután az olyan szülő vallásos gyermeket, a ki maga sem az? Ennek következtében terjed a vallástalanság; pedig az egyház is nem magának nevel vallásos, erkölcsös, becsületes, békeszerető népet, hanem a társadalomnak, a hazának. A vallástalansággal együtt terjed az erkölcstelenység mételye, s kiirt a szívből minden nemes érzelmet, felebaráti szeretetet, szánalmat, részvétet, megnyugvást, odaadást, egyetértést, eszmékért való lelkesedést, s felébreszti az emberben az állatot minden romboló vágyaival együtt; kapzsivá, iriggyé, szívtelessé, elégületlenné teszi, mert azt suttogja fülébe: egyiknek csak ünnep, a másoknak csak hétköznapi.

Emberhez, nem lelketlen géphez vagy baromhoz illő bánásmódra méltán tart jogot minden ember, még a legszegényebb is; ha a hivatalnok nap-nap után reggeltől estig Íróasztala mellett görnyedez, ha a kereskedő, iparos, földműves, cseléd, gyári munkás nap-nap után kora hajnaltól késő éjjelig verejtékez másért, mikor lehet magáé, családjáé, mikor szentelhet néhány édes órát családjának, gyermekeinek, barátainak?!

Korunkat a humanizmus jellemzi; necsak állatvédegyeletet gyámolítunk, hanem legyen szívünk embertársaink nyomora és vágya iránt is. A szakadatlan munka elcsigázza, kimeríti az embert, évről-évre csenevészebb ifjúság áll a hadsorozó bizottság elé, – hova jutunk így? És a satnyulás lesz ám az igazi veszteség a hazára!

Mi akadályozza a vasárnapi nyugalmat? Első sorban a zsidóság és

annak érdeke, mely az ünnep-rontásra először csábított példájával s kényszerített befolyásával. A zsidóság ellene lesz, pedig a maga szombatját megüli; könnyű neki, szombaton azt mondja keresztény cselédjének: neked ma nincs ünneped, dolgozzál; vasárnap pedig: nekem ma nincs ünnepem, dolgozzál.

Senki se kívánja, hogy szombatjáról lemondjon a zsidó, csak a vasárnapot tartsa meg, hiszen untalan azt emlegeti különben is, hogy „alkalmazkodni akarnak a haza többi polgáraihoz, – nosza! Vagy, mint Amerikában épen most ajánlják nekik tulajdon rabbijaik, tegyék át szombatjukat vasárnapra. Vallásuk alig ellenzi ezt, hiszen a szombat a hetedik nap, parancsával együtt adta Mózes az örömév parancsait is, mely így szólt: a hetedik esztendőben a föld nyugodalmának szombatja legyen, akkor a te földedet ne vessed be, és szőlődet ne nyesd meg, a mi a te megadatott földeden terem, meg ne arassad, a hetedik esztendőben künn hagyjad azt és megeresszed azt a vetésedet, hogy a te népednek szegényei egyék meg azt, a maradékot pedig egye meg a mezőnek vada.

Ha ettől a parancstól eltértek s mintegy lealkudták az istentől, mert megtartása reájuk nézve sok veszteséggel járna, áttehetnék a szombatot is veszteség nélkül vasárnapra.

Néhány ezernek, kik már ügyis előnyben vannak, érdeke, legtöbbször csak képzelt érdeke, a vasárnapi munka; a sok milliónak érdeke, igazán életbevágó érdeke, a vasárnapi nyugalom. Ezért foglalkozik a kérdéssel évről évre nagyobb nyomatékkal és tágabb körben az egyház, az államok törvényhozása.

Ennek elintézése társadalmi, nemzetgazdasági szempontból igen szükséges Amerikában, Angliában, sőt, most már Ausztriában is törvény által van szabályozva, nálunk is a nép java része óhajtja a vasárnapi nyugalmat és annak megszentelését.

Valláserkölcsi, társadalmi, közegészségi, közgazdasági szempontból kérem a miniszter úr intézkedését e kérdésben. (Élénk helyeslés a bal és szélsőbal különböző padjain.)

Ezek után a következő interpellációt terjesztem elő:

Interpelláció a t. belügyminister úrhoz.

Szándékozik-e a belügyminister úr komoly és hathatós intézkedést tenni a vasárnapi munkaszünet biztosítása felől, és ha igen, mily módon?

Budapest. 1875. december 5. Veres József s. k.

Az ötéves mandátumról szóló törvényjavaslat tárgyalása a képviselőházban.

A legelső nagyobb vita a képviselőházban a jelenlegi ülészak alatt az ötéves mandátumról szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmából indult meg. A vita hat napig tartott, december 9-től 14-ig. Antiszemita részről felszólaltak, és pedig a közjogi alapon álló antiszemiták részéről báró Andreánszky Gábor és Dr. Komlóssy Ferencz; a függetlenségi antiszemiták részéről Margittay Gyula, Dr. Rácz Géza, és Veres József. Az alábbiakban csak

azon beszédek, illetőleg beszédrészeket adhatjuk, a melyek a zsidókérdéssel és az antiszemitizmussal is foglalkoznak; míg Komlóssy Ferencz beszédére nézve megjegyezzük, hogy az legfőképp a honti mérsékelt ellenzék jogosult panaszainak adott ékesszólóan hangot; Margittay Gyula pedig annyiban a zsidókérdést is érintette, hogy azt mondta, mikép „az ötéves mandátum mellett a zsidóknak ezentúl három év helyett csak minden öt évben kell megnyitniok a nagy bugyellárist.”

B. Andreánszky Gábor beszéde különösen azért bir nagy érdekléssel, mert kategorice *felhívta a két ellenzékét az antiszemitizmushoz való csatlakozásra*. Ezen, az antiszemitizmus győzelmét biztosítani hivatott s ettől fogva gyakrabban szóba kerülendő nagy politikai akció első fecskéjét képező felhívása főképp az oka annak, hogy beszédét alább egész terjedelmében közöljük.

S most, minekutánna még megjegyeznénk azt, hogy a törvényjavaslat a deczember 14-ki ülésben 85 szótöbbséggel elfogadtattott, közöljük az illető beszédek, illetve beszédrészeket.

Deczember 9-ki képviselőházi illés.

Andreánszky Gábor báró: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a bal és szélsőbal némely padjairól.) Ha még eddig kétkedtem volna, a t. előttem szóló képv. úr (Kuncz Adolf) beszéde minden kételyt szétoszlatozott az iránt, hogy itt e tvjavaslatban egyenesen reactióval van dolgunk. A reactio, t. ház, miután sikerült neki a főrendiházat kézbe keríteni, most a törvényhozás másik házában az alkotmányosság aláadásához, a választók jogainak megnyirbálásához fogott. (Úgy van! a bal és szélsőbal némely padjairól.) És most kérdem t. többség, kik a reactionariusok: mi antiszemiták, kik a szabadelvű 1848-iki törvényt és a nép jogait védjük itt, vagy önök, kiknek szabadelvűsége a hosszú parlament felé törekszik és kik csöcseléknek mondják a népet? (Élénk helyeslés a bal és szélsőbal némely padjain.)

Mennél inkább lazítjuk ezen törvényjavaslat által az összeköttest a választó és választott közt, annál inkább nem fogja többé a képviselő képviselni kerületét és ennek következtében annál inkább gúnynyá válik a képviselői elnevezés, mint már gúnynyá tették önök a szabadelvűség nevét.

Hiszen már sok megyében csak a főispán, az államjóságok igazgatói, a tan- és adófelügyelők vallják magukat ma szabadelvűeknek. (De-rültség a bal és szélsőbal némely padjain.)

A nép pedig, ha nem lesz képes elidegenedett képviselői által akaratát, elveit érvényesíteni, kevesebb szeretettel fog függni alkotmányán; vagy nyugodtan hajtja majd meg nyakát a készülő absolutismus nyűgébe vagy alkotmánykivüli lázadás útján fogja érvényesíteni akarni akaratát.

Forradalmat felülről, vagy forradalmat alulról idézhet csak elő e törekvés.

Divat nálunk utánozni Anglia intézményeit és ez által kivetkőztetni ősi intézményeinket nemzeti és hagyományos jellegéből; de ha már

ez állítólag legősiesebb ösztön által engedik vezetetni magukat, miért utánozzák egyoldalúlag Angliát? Miért nem kergetik szét a főispánokat, hisz azok Angliában nem léteznek. És ha mindenben, főleg pedig alkotmányos érület és erkölcsökben angolokká lettek, ha az alkotmány keretén belül fogják csak az ország és saját üdvösségüket keresni, akkor nem oly veszélylyel járna ez 5 éves mandátum, bár én határozottan kijelentem, hogy akkor sem kérnék belőle.

A törvényhozás egyik tényezője, a korona, bármely perczben feloszthatja és megnyithatja a másik tényezőt, ha az akaratával nem egyezik, míg e másik tényező most is 3 évig nélküli a megnyitási jogot.

Ha valamelyik képviselő egy compatibilis hivatalt kap a kormánytól, a parlamenti szokás kényteleníti őt leköszönni és magát új választás esélyeinek kitenni. De ha valamelyik képviselő a kormány kegyéből vasúti vagy pénzügyi jól fizetett igazgató-tanácsosságot, vagy mint ügyvéd vasúti kisajátítási lucratív ügyeket, zsíros csődöket és liquidatiokat nyer és ezáltal vallott elvei változást szenvednek, (Úgy van! bal felől.) mégis kénytelen a kerülete a 3 óv leteltéig nyakán túrni az elvtagadót, pedig alig képzelhető, hogy a választók elvei, kik ily befolyástól mentek voltak, szintén változást szenvedtek volna. De még a 3 éves mandátum kedvéért kevésbé fizette ki magát a fenálló kormánynak új hívek szerzésére fordítani illetén rendelkezési alapját, – az 5 évesnél már ez sokkal érdemesebb lesz.

Angliában, hol – őszintén megvallom, – soha sem voltam, a mit azért is bevallók, hogy a miniszterelnök úrnak kedvencz tárgyilagossá argumentumainak egyikével kedveskedjem, – ha netalán beszédemet polemizálására méltatná, mire annál kevesebb a reményem, miután beszédjeinket nem is hallgatja, – hol egyrészt a kormánynak alig lesz ily módon aránylagos rendelkezési alapja, másrészt pedig hol ellenzéki fővezérnek, de miniszterelnöknek is sans gene beveri választáson kívül is az ellenpárt ablakait egyes momentuos beszéd folytán anélkül, hogy egy zsidó sajtóhad barbár durvaságról óbégasson; – hol óriási meetingek tartása napirenden van, a közvélemény oly elementáris erővel rendelkezik nyilvánulni, mely a 7 éves mandátum káros hatását nagyon is gyengíti. De nálunk, hol mindez nincs, hol az elvtagadás termi a legédebb gyümölcsöket, nálunk a politikai erények oly fogyatkozása mutatkozik, melyet a választási ítélszék előtti mennél gyakrabban megjelenés bir félig-meddig ellensúlyozni.

A mi a választási mozgalmakat illeti, én 2-féle mozgalmat különböztetek meg. A törvényest, mely most minden 3 évben legfeljebb 2 napi fáradságot igényel. Oly szegény embernek, kinek e 2 napi munkaszünetelés minden 3 évben a haza iránti túlságos áldozat volna: oly szegény embernek Magyarországon nincs választó joga.

De van egy másik mozgalom és ez a hónapokig tartó itatás, vesztegetés és hivatalos hatalommal való visszaélés által előidézett zavargásokból áll. Ezen mozgalom az 1874. választási törvény szigorú keresztülvitele mellett elő nem fordulhatna. A jelenlegi jog és törvény útjáról eltérő állapotot a jelenlegi kormánnyal szorosán összefüggő állapotnak kell tekintenünk, mely abban leli magyarázatát, hogy nálunk a törvényeket, midőn azok a hatalomnak alkalmatlanná lesznek, egyszerűen végre nem hajtják. Itt az 1874-iki törvény. Szigorúan büntetni rendeli a vesztege-

test, és mit látunk, – nemcsak, hogy képviselő mandátum helyett contót nyújt be a hazának, de hogy jelölt megszabja zsidó módra a vótum árát, azt nyilvánosan kidoblatja az előjárósággal és így kerül a parlamentbe.

A t. miniszterelnök úr kénytelen bevallani – a mint mondja – tudatlanságát a választási visszaélésekben. Miután a belügyminiszter úrnak a tényleges állapotokat ismernie kellene, bátor leszek a miniszter urat néhány címre figyelmeztetni, hol megtudhatja, mindezt. A vesztegetésre nézve forduljon csak egy párthívéhez, ki a mai nap a legnagyobb kapacitás e téren, a szentendrei kerület képviselőjéhez.

Elnök: Kérem a képviselő urat, ne tessék személyeket megtámadni, hanem méltóztassék a tárgynál maradván, tisztán tárgyilagosan beszélni. (Helyeslés jobbfelől.)

Andreászty Gábor báró: A mi pedig a hivatalos hatalommal való visszaéléseket illeti, tessék oda fordulni Hont és Aradmegye közönségéhez! hogy személyeket ne nevezzenek.

A t. miniszterelnök úr oda akar hatni e javallat által, hogy ritkábban forduljanak elő a választási visszaélések; ezen mondása azon gyanút keltheti könnyen, hogy ily és hasonló javaslatokkal előkészítve a talajt, vógcélja utoljára is e recept szerint gyökeresen kiirtani a visszaéléseket. És mégsem osztom sokaknak azon pesszimistikus nézetét, hogy alólról, azaz választáson kormányt nálunk buktatni nem lehet, nem osztom már azért sem, mert szegyenleném magamat ellenzéki marionetteként is szerepeltetni. Az ellenzéki pártok közti sajnos vetélkedés és a haza iránti közöny találták ki rősz kifogásul e tévtant.

De nem osztja e nézetet a t. miniszterelnök úr sem, mert igen jól tudja, hogy csak választáselnöki praktikák, a hivatalos pressió rendkívüli fokozása, zsidó pénz és az ellenzéki pártok egymásközti féltékenykedése mentették meg a kormányt a múlt választásnál, melyet már gr. Andrassy képviselő úr is megrovott. Ha egyike ezen tényezőknél hiányzik, kikerülhetlen lett volna bukása. És ezért nyújtja be jelen javaslatát és evvel egyszerűen az evvel összefüggő megerendezési szervezetest.

A főispánt penzióval ellátja, hivatalát pártállásához köti, növeli e kortesnek hivatalos mindenhatóságát, és mindennek daczára csak minden öt évben meri kitenni magát ezentúl a bukás esélyeinek.

T. ház! Annál biztosabban tudom, hogy e javaslat elfogadtatik, miután az a t. többség képviselőitől semmi áldozatot, semmi önmegtágadást nem követel, sőt ellenkezőleg igen kényelmes helyzetet teremt a képviselőknek. Csak minden öt évben választatási fáradság, költség és rizikó, és evvel szemben 2 évvel több a képviselői szavazat értékesítésére. Bájos syrene-hangok ezek. Odysseus az árboczhoz kötteté magát, nehogy elbájolják ez édes hangok. Önök t. túldoldali képviselők hiába keresik sajkájukon az árboczt; az önmegtágadás és a tiszta meggyőződésen nyugvó árboczt. Évekig engedték vontatni magukat céltalanul; fölöslegessé, sőt alkalmatlanná vált ez árbocz, túladtak rajta és most alkotmányhűségük hajótörést fog szenvedni az egoismus kőkemény szirtjein. És hogy mikép igyekeznek elrejtteni ez önzést, mutatják a miniszterelnök úr oly állításai, mint az, hogy 5 évig növekszik a népfeliség gyakorlása, azon tul pedig fogy. Kérdem, miért éppen 5 év itt a demarkacionalis vonal? Számtani állítások számtani bizonyításra szorulnak. Számtani bizo-

nyitást csak gr. Andrássy Manó kísérlett meg, de ily számtani bizonyítások oly szabatoságot igényelnek, melyet a t. képviselő úr beszédje szerintem nélkülözött, ezt kivéve, nem csak számtani, de logikai bizonyítással sem támogatja sem az indokolás, sem a javaslatot pártoló beszéde a légből kapott állítást.

Ily viszonyok közt nem is önökhöz t. többség fordulok kéresemmel, melyet alkotmány iránti hűség és szeretet sugall, de a t. ellenzéki pártokhoz.

Most, midőn az 1848-i törvény egyik alapkövét bolygatják, most itt a Perez komolyan szembeszállani azon kérdéssel, mi lesz alkotmányunkból: Önöknek, t. függetlenségi és 48-as párt szomorúan kell tapasztalniok, hogy mindig messzebb és messzebb távoznak azon eszményképtől, melynek elérési reménye önöket elválasztja a többi elemektől. Nem elv-feláldozást kérek önöktől, de azt, hogy ép elveikből kiindulva szövetkezzenek a jövő választásoknál, hacsak ideiglenesen is azokkal, kik a 48-i intézményekből még létezöt meg akarják védeni, azok ellen, kik még ezt is el akarják kobzani. És még egyet kérek. A függetlenségi eszme kétségen kívül még ma is nagy varázsszal bír, de távolról sem elég erős, mint látjuk, megküzdeni azon óriási közönnyel, azon majdnem bűnös apathiával, melylyel a választók nagyobbbrésze a haza ügyeiránt viseltetik. Újabb, inkább a nép mindennapi életébe bevágó eszmékből remélhető csak az érdekeltég szükségéges fokozása.

És ez újabb eszmék léteznek, és bár kevesen vagyunk mi antiszemiták, annál hangosabban híreszteljük azokat. Egy perczig sem kétke-dem, hogy ez eszmék, melyek mint Európaszerte, úgy nálunk is napról napra terjednek, elég erősek arra, hogy a kormány minden pressióját és vesztegetéseit velök szemközt meghúsiúsítsák.

Magam tapasztaltam azok varázsserejét; mint ismeretlen jelölt léptem, ez eszmék zászlaját lengetve egy egészen idegen választókerületbe, és egy önzetlen és lelkesedett óriási többség adta meg nekem a jogot, ez eszméket a törvényhozás e házában hirdetni. *(Éljenezés balfelől.)* Arról nem tehetek, hogy ez önzetlen, nem pálinkázott választókat azután csöcseléknek nevezik, mint ezt az előttem szóló Kuncz képviselő úr tette. *(Zajos felkiáltások a szélső baloldalon : Úgy mondta! Kuncz Adolf szólásra jelentkezik. Felkiáltások a szélsőbalon.)* Ha önök t. ellenzékiek, kik jeles szónoki tehetséggel, szakavatottság- és fényes parlamenti múlttal dicsekedhetnek, ha önök felkarolnák és érvényesítenék ez eszméket, *de csak is akkor!* győzedelmesen megvívhatnának a kormány és főispáni hada korrumpáló hatalmával. 5 éves mandátum, főispáni nyugdíj és minden hatóság mit sem változtathatna a népszerűség diadalán.

Szomorú időket élünk, de ha e törvényjavaslatok törvénynyé válnak, és a káros hatalommal szemben egy szétforgácsolt, minden magasabb elvi kapcsolatot nélkülözö, egymás iránt agyarkodó ellenzék fog állni, még szomorítóbb napok fognak viradni szegény hazánkra és alkotmányunkra. A gondviselés, mondja egy közmondás, még az emberek által legnagyobb csapásoknak vélt eseményeket is annak javára tudja fordítani. Valósiúsák meg t. ellenzékiek e közmondást az által, hogy a jelen, a kormány-magát petrificáló vágyából eredt és könnyen a petrificálására is vezető javaslattal szemben, egyesülve, nemzetfentartó eszménket felkarolva egy szebb, egy jobb, egy alkotmányhűbb jövőt hozzanak e hazára

E reményem kifejezése mellett feltétlenül visszautasítom a javaslatot. (*Élénk éljenzés a szélső baloldalon.*)

Deczember 10- ki ülés.

Rácz Géza beszédéből . . . . Általában voltak a kormánypárt részéről olyan beszédek, melyeket nem igen köszönt meg a kormány, és érdemes egy körülményt figyelembe venni. A javaslat indokolása is felemlíti, hogy a mandátumnak öt évre való meghosszabbítása azért szükséges, mert a főrendiház tekintélyben megifjodott. A jó tulajdonságokban való előhaladást ugyan nem megifjodásnak, hanem öregedésnek szokás helyesen nevezni, de hát a megifjodás szót annyira megszokták, hogy mindenki felemlítette. No t. ház, én nem látom, hogy az a két vén zsidó, a kit oda kineveztek, megifjította volna a főrendiház tekintélyét. (Élénk hosszas derűtség.).....

Azért kérem a t. miniszterelnök urat, ne ragaszkodjék a törvényjavaslathoz. Gondolja meg, hogy éppen nem a gyengét, hanem az erőset illeti meg az engedés.

De aligha fogok csalódní, midőn azt hiszem, hogy e kérdésben elfoglalt előbbi álláspontjának elhagyásában a t. miniszterelnök urat nem annyira jobb meggyőződés, mint inkább olyan külső okok vezették, a melyek annál veszélyesebbek, minél kevésbbé kiszámíthatók. Ugyanazon külső befolyás érvényesül ebben is, a melynek tulajdonítható az, hogy szentségtelen kezekkel egymásután rontatnak le alkotmányunk százados intézményei, védbástyái lerontatnak, a magyar nemzetiség, a magyar faj őrhelyei, ősi fészkei, hogy becsempészessék azokba a zsidóság, a tolakodó zsidó szellem kakuktojásait. (Helyeslés a bal- és szélsőbal különböző padjain. Derűtség.)

Az új főrendiházban a tavasz óta már ki is keltek e tojások. (Élénk derűtség.) És ha a minden izében zsidó érdek sugallta törvényjavaslat törvénynyé válik hivatva lesz arra, hogy mindinkább széttépje a reménynek ama szenge szárait, melyekbe lelkünk még kapaszkodhatik, midőn a mindent elöntéssel fenyegető zsidó áradatból Magyarország sülyedő hajóját kimenteni akarjuk. (Helyeslés.)

Hiába mondja az igen t. miniszterelnök úr indokolásában, hogy e törvényjavaslat keresztülvitele a képviselőház erősödését jelentené az új főrendiházzal szemben; nem a képviselőház fog ezáltal erősödni tisztelt miniszterelnök úr, hanem erősödni fog a zsidó befolyás, amint erősödött a főrendi reform következtében; s erősödni fog azáltal, mert az 5 éves tartam tetemesen fölemelvén a képviselői mandátum értékét, a választások erkölcsi tisztaságának megóvása pedig nem lévén biztosítva, még az eddiginél is tágabb tér nyílik a lélekvásárlás eszközeivel, a pénzzel, műborral és vitriolos pálinkával működő zsidóhatalom érvényesülésére. (Derűtség.) Igaz, hogy a képviselőháznak több ideje lesz, mint volt eddig arra, hogy erejét kifejtsse, hogy akarátát érvényesítse, igaz, hogy a választási mozgalmak ritkábban fogják a népet elvonni munkakörétől; de ne felejtse az igen t. miniszterelnök úr azt, hogy e mellett annál kedvezőbb helyzete lesz a koulisszák mögött munkáló rejtett erőknek, a melyek a múltban nálunk is aknamunkáikkal a kormányválságok csakis egyedüli előidézői voltak, s hogy ez ily cselszövényes robbantó műveletekben, az ily vakandtúrásokban, titkos harcokban ép úgy, mint a nihilisták és szabadkőművesek társulataiban, a vezérszerepet mindig a zsidó befolyás viszi.

Deczember 11-hi ülés.

Veres József beszédéből ... Nekünk antiszemitáknak különösen szemünkre vetették, – legalább úgy hiszem nekünk van szánva, – hogy izgató beszéddel vesztegetjük meg a nép érzékét.

Jó lenne, ha egyszer a t. képviselő urak, kik bennünket izgatással vádolnak, utána járnának, vajjon voltaképen mit is akarunk mi antiszemiták? Nekünk eszményünk, ennél fogva törekvésünk célja is az, hogy azt a népet, melynek ezen a földön, s ezért a földért kell élni, segítsük arra, hogy ezt a földet birtokában meg is tarthassa; hogy azt a népet, mely külföldről gyülevész-had gyanánt csődül az országba, mert ott már nem talál magának letarolni valót, visszaszorítsuk azon természetes korlátok közé, mely őt úgy számánál, mind eddigi érdemeinél fogva megillette, (Helyeslés a szélsőbaloldal egyes padjain.) és ha mi ezt akarjuk, a mi a népek a kereskedésben, iparban, földbirtokban, erkölcsökben való megóvását, konzerválását óhajtjuk egy külföldi, egy oly néparadat ellen, melynek legfőbb elve: *ubi bene, ibi patria*, azt hiszem, nem vétünk a haza ellen, hanem a keresztény népek, épen a törzsnépnek a legjobb szolgálatot tesszük. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldal különböző padjain.) Különbön ezen elvek helyes és szükséges voltát ezen ház mindegyik tagja lelkiismeretében bevallja maga előtt; legtöbbje bevallja künn a folyosókon mi előttünk is; néhányan megmondják még a választókerületekben is, de a küzdelemben jónak látják bennünket magunkra hagyni, várva azt, hogy, ha majd kikaparjuk a gesztenyét, hozzánk jönnék. (Derűtség a jobboldalon.) Hogy ezen nézet mennyire általános és mennyire alaptalan, midőn a többség bennünket e nyilatkozásunkért kimosolyog, kinevet, erre nézve hivatkozom egy oly tekintélyre, melynél nagyobbbat maguk között, magasabbat maguk felett nem ismernek, hivatkozom Tisza Kálmán miniszterelnök úrra. Már 1864-ben, tehát 10 évvel Istóczy előtt nyilatkozott ő úgy, hogy mi antiszemiták a legnagyobb készséggel aláírjuk; indokát is, célját is a legtalpraesettebben fejezte ki törekvéseinknek az akkori „Hon”-ban, az „Alföldi levelek”-ben: „A politikai befolyás eme hatalmas eszköze, a vagyon, más, a haza sorsával annyira össze nem forrt elemek kezeibe ne menjen át.”

Már azt hiszem, a Galicziából és máshonnan azóta bevándorolt és honosítási jog nélkül betelepedett zsidókra illik, hogy a haza sorsával össze nem forrt elemet képeznek.

Rác Géza: Ez a csöcselék! (Nagy derűtség.)

Veres József: Ugyanazon levelek közt egy másik pontban így nyilatkozik: „Az iparágak felkaroltassanak és pedig oly elemek által a lehetőségig, melyeknek a haza iránti ragaszkodást nem eszentül kell megtanulniuk.” Úgy hiszem a Galicziából és máshonnan bezarándokolt zsidóságra illik, hogy a haza iránti szeretetet még csak ezután kellene megtanulnia, és midőn ő úgy okát is, célját is előadja azon elveknek, melyekért mi küzdünk, melyeket ő azóta vagy elfelejtett, vagy egy időre félre tett, – vádolnak bennünket izgatással.

A hadmentességi díj kérdése a képviselőházban.

A hadmentességi díjnak az 1883: 9-ik t.-czikk által megállapított skaláris kivetési módja, egyike azon számos törvényes intézke-

déseinknek, a melyeknek célja indirekt utón a zsidó érdekeket dédelgetni; s a mely mellett a töméntelen gazdag zsidó család, számtalan löcslábú és lúdtalpú, különben is katonáskodni nem szerető nyeszlett fiai után aránylag sokkal kevesebb hadmentességi díjat fizet, mint a szegény polgárember.

Ezen anomáliának is véget vetni célozza *Csuzy Pálnak*, a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt ezen buzgó tagjának s a legrokonszenvesebb képviselők egyikének, – Tolnamegye szakcsi választókerülete képviselőjének – a f. é. november 28-án tartott képviselőházi ülésben benyújtott s a Ház által nagyon jól fogadott interpellációja, a mely következőleg hangzik:

T. ház! (Halljuk!) A t. pénzügyminiszter úrhoz intézendő interpellációim indokolásául bátor vagyok a következőket előadni:

Az egyenlő közteherviselés elvéből nemcsak az folyik, hogy mindenki hozzájáruljon a közterhek fedezéséhez, hanem az is folyik, hogy mindegyik jövedelméhez aránylag járuljon a közterhekhez.

Ezen elvet azonban eklatánsán megsérti a hadmentességi díjnak a skáláját megállapító 1883: 9. törvénycikk, a melynek 2. §-a szerint, például ha valakinek adóalapja 50 frt, hadmentességi díj fejében fizet 8 frtot, a kinek azonban az adóalapja csak egy írttal is többet tesz ki, az a 8 frt díjnak már kétszeresét, vagyis 16 frtot tartozik fizetni. Ugyanily anomália forog fenn a többi tételek megállapításánál is. Nézetem szerint, ha valakinek az adóalapja nem 50 frt. hanem 51 vagy 52 frtot teszen ki, miért kelljen ennek a 8 frt hadmentességi díjnak a kétszeresét fizetnie, egyáltalán nem lehet igazolni az egyenlő közteherviselés elvéből; s miután az adófizető közönségnek ez a kérdés is egyik fő panaszpontját képezi, s nevezetesen kerületemben, Tolnamegye szakcsi kerületében a törvénynek ezen helytelen intézkedése nagy elégedetlenségnek a kútforrása, interpellációmnak célja az, hogy a hadmentességi díjnak igazságosabb alapokon való kivetését indítványozzam. Nézetem szerint az egyedüli igazságos kivetési mód az lenne, hogy a hadmentességi díj is az adóalap bizonyos százalékában állapíttassék meg s vettessék ki. (Helyeslés.) Ez okból a következő interpellációt van szerencsém előterjeszteni (olvassa):

Interpelláció a t. pénzügyminiszter úrhoz. Tekintve, hogy a hadmentességi díjtételeknek megállapításáról szóló 1883: 9-ik t.-cz. 2. §-ában foglalt díjfokozat az egyenlő közteherviselés elvének meg nem felel s így igazságtalan, kérdem a t. pénzügyminiszter urat:

Nem szándékozik-e ezen törvény módosítása céljából törvényjavaslatot betervezni arra a célra, hogy a hadmentességi díj a skaláris kivetés helyett, az adóalap bizonyos százalékának alapján vettessék ki?

A vallási eskü visszaállítása a törvénykezési eljárásban.

Ezen, a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt programjába felvett követelmény lassanként a jogászai körökben is mindinkább

tért foglal; minek bizonyítékául szolgál a legelső magyar jogi szaklapnak, a „*Jogtudományi Közlöny*”-nek f. é. november 13-ki számában közölt egy cikke: „A polgári peres eljárás reformjáról.” E cikknek idevonatkozó passusa így szól: „Valamint követendőnek tartom az Emmer-féle eljárási rendszer alapelveit, épügy helyeslem az itt jelzett kereten belül az általa contemplált bizonyítási eljárást is, és ebben főleg a bizonyítékok szabad mérlegelését és az *eskünek az esküvel bizonyító fél hitelvei szerinti letételét*. . . . Az esküt állítsuk vissza oda, a hol azt a nép látni óhajtja, azon magasságba, hová a vallásos érzület imádattal száll föl. Ma a vallásos érzület megbotránkoszik az eskünek profanálása fölött; a vallási szertartások nélkül letett eskünek a nép lelkiismerete sem súlyt, sem érvényt nem tulajdonít, s habár már majdnem 20 éve, hogy az eskü letételénél az esküvő hitelvei figyelembe nem vétetnek: még ma is napról-napra meggyőződhetik minden elfogulatlan ember arról, hogy az eskü által megerősített állítást a nép valóban csak akkor fogja elismerni, ha az eskü a vallás tekintélyére fog támaszkodni. Mintsem azonban a jelenlegi állapot fentartassék: akkor inkább szoríttassék meg az esküvel való bizonyítás, hogy a bíró ne legyen kénytelen azon meggyőződéssel végezni az eskü kivételét, miszerint az esküvő fél hamisan esküszik.”

Így a „*Jogtudományi Közlöny*”; melynek a fejtegetéseihöz csakis az a megjegyzésünk, hogy nem annyira a „nép” – mint tulajdonképen a *zsidóság* nem tekinti a polgári esküt kötelezőnek; s habár fordulnak élő bizonyára a keresztények közt is olyanok, a kik polgári hamis esküt tesznek le, de ezek oly elvetemült egyes emberek, a kik, ha rituális esküt kellene is tenniök, hamisan esküdnének. Míg a zsidó a Talmud értelmében *elvileg* csakis a rituális zsidó esküt tartja lelkiismeretében kötelezőnek, s azért *egy zsidó se* tartja bűnnek, polgári eskü útján keresztény ellen hamisan esküdni.

A szertartásos eskü visszaállítását tehát nem általában a „népre”, mint inkább a *zsidóságra* való tekintettel kell sürgetnünk.

Zsidó bevándorlás.

A *bevándorlás* alatt általán véve azon ténykedést akarjuk értetni, melynél fogva idegen nép foglalja el egy másik hazának tereit és ott állandóan megtelepedik; nemcsak ingóságokat szerez magának, hanem ingatlan földet is, melyen aztán lakhelyet épít, és szántóföldeket, szőlőket, réteket, erdőket, legelőket tesz tulajdonává, habár ez új hazájának *öslakóit* meg is rövidíti birtokaiban, sőt hazájából végkép ki is szorítja.

Mondom, ezen ténykedést értjük mi a bevándorlás alatt, értjük különösen a *zsidók beözönlését* más országokból hazánkba – Magyarországra.

Eddig a józan ész azt tartotta, hogy a népek oda vándoroljanak és ott telepedjenek le, hol kietlen pusztaságok vannak és ezek néptelenek,

hogy ekkép benépesítvén azokat, munkás és szorgalmas kezek által a pusztaságok termő földekké alakíttassanak át. a rajta letelepedett népség pedig összekötetéseivel fogva a közeli s távolabbi honpolgárokkal maga is emelkedjék, művelődjék, és az ősi lakosokkal egybeforjjon, elvégre is vele *egy nemzetet* képezzen, s így mint egy hazának fiai szívlélekkel, közakarattal azon legyenek, hogy a haza felviruljon, a közjólét nemcsak az ajkakon hangoztassék, vagy talán papírhasábokat töltsön be, hanem azt a népelet valóságban tüntesse fel.

A hol ez nem történik, vagyis: hol a bevándorlott népség nem *ezen célra* törekszik, hanem magát a haza és lakóitól elkülöníti, s külön társadalmi életet alkot és tart fön, azokat csakis saját előnyére használja fel, velök akkor és úgy érintkezik, ha ő hasznot húz, habár azok megkárosításával is: ott a *bevándorlást gátolni, akadályozni kell*; éhez nem sok és hosszas argumentáció szükséges, sem világhírű tudománynyal indokolandó védvök és kiváló bölcsesség: elég egyszerűen józan ész és becsületesség, mely az igazságot belátva, a szerint cselekszik is.

Már most azon kérdést vetjük fel: szükséges-e, hogy Magyarországon a *bevándorlás ügye* előmozdítottassék és megengedtettsék korlátoztatás nélkül ?

Nyíltan kimondjuk és állításunkat alább indokolni is fogjuk, és pedig, hitünk szerint, czáfolhatlanul, hogy Magyarországon a bevándorlás nem szükséges és pedig azért nem: mert a) nincsenek lakatlan pusztaságaink, b) nincsenek kipusztítandó őserdeink, c) nincs hiány a népesedésben ; és így épen nem forog fön annak szüksége, hogy idegen elemek vándoroljanak be s honosíttassanak meg a magyar hazában.

Volt ugyan idő s nem is nagyon régen, midön állítottott, hogy ezredéves, ősi szép hazánk és annak lakói a „maguk zsírjában fulladnak meg”, és pedig azért, mert terményeiket és tenyésztett jószágukat nem képesek a külföldre szállítani, s így édes maguk kénytelenek azokat elfogyasztani, – a mi a lehetetlenséggel határos!

Megengedjük, hogy ez nagyrészen igaz volt, de mégsem egészen; mert a legbővebb termék sem ölte meg a magyar nemzetet tulsokaságával, – találkoztak mindig olyanok, kik a külföldön milliókat fecsérelettek el, és így a haza bőségét nagyon leapasztották; hiszen nem volt képes a haza termékeny földje annyit teremni, mint a mit azok nem lettek volna képesek elverni!

Ezáltal a tele magtárak és az öblös hordókkal gazdag pinczék kiürültek nemcsak, hanem még hallatlan adósságok is súlyosbíták és terhelték a nagybirtokosok tulajdonát, beláthatlan földjeit, rétjeit, legelőit és erdeit. – Most is léteznek bizonyos hitelpapírok, melyeknek kibocsátása azért engedélyeztetett, hogy a milliányi adósságok törlesztessenek, és a pazarló földesurak javai el ne kótyavetyéltesse, hanem a terhelő adósságoktól fölmentve, ősi uraiknak birtokába visszakerüljenek.

Ez tény, azért tagadni nem lehet; azonban itt is az *ősiség eltörölése* s méginkább a *zsidó-emanczipáció* által kapu nyittatott a birtokok elárúsíthatása s a tulajdonos kifosztogatására a zsidók által, kik különféle előlegezések és százféle furfanggal uraivá lettek a fekvőbirtokok melyen megvetették lábaikat olykép, hogy hat ökor, mint mondani szokták, sem mozdíthatja ki őket helyeikből.

B

És ha ez idegen hazából, honnét bevándoroltak és egyre beözön-

lenek, hozott csillogó arany vagy ezüst pénzen történt volna s történének! De a bevándorlók előbb kifosztogatják a tudatlan és járatlan népet, hiszen ez sem nagyon régen emancipáltatott a robot és dézma járma alól, a miért is alig tud még a maga lábán járni, s így zsarolással egybegyűjtött kinszalmazzal szerzik meg a birtokokat, és eképp ingatlan tulajdonnal bírván, meghódítják az országot és uralkodnak benne s népei fölött!

Mire való tehát a bevándorlás, különösen a *zsidó-bevándorlás*?! A zsidó náció nem munkás nép, azaz: nem földművelő, s azért, ha pusztaságok, megműveletlenül fekvő tereink volnának is, reájok épen nincs Magyarországuk szükségére.

De b) nincsenek *öserdeink*, hogy azokat irtani s így szántóföldekké kellene e területeket, Amerika példájára átalakítanunk, hol azok végtelen térséget foglaltak el, és kiirtásuk égető szükség vala, hogy ez benépesíthető és így az állami népesedésre nézve is izmosodva, világversenyre a többi civilizált népek- és nemzetekkel képesíthető. Azonban már az új világrész is kezdi érezni a bevándorlás nyomását, a tulözönlést, és belátja, hogy maholnap, ha a bevándorlást nem fékezi, a mostani lakosok, kik szabadságharczaikban vérök ontásával szerezték meg a földet és utódaiknak biztosítani óhajtották minden gondolható népáramlat ellen, – íme jelenleg a veszélynek azon fokán állanak, hogy a bevándorló idegenek által kiszorítottak hazájukból, *ha erélyesen nem akadályozzák meg a bevándorlást!*

S ők ezt teszik törvényhozás által; mert elég eszélyesek és körültekintők, hogy vakon a veszélybe ne rohanjanak, és ne engedjék magukat a tétlenség párnáin ülve, mások tömjénezése s dicshymnusai által elkábíttatni. És mi? Oh, mi sajátságos nép vagyunk: egy tál lencséért odaadjuk örökségünket, elárusítjuk hazánkat és idegenek foglalandják el lakhelyeinket!

Vagy talán Magyarország a *második ígértföld* a zsidók számára a thalmud szerint? a tejjel és mézzel folyó Kánaán földje? – Nem, és ezerszer nem. Ez a mi vér-örökünk. Hogy a mienk lett, ősapáink vére folyt elannyi kemény csatában! És a nemcsak vitéz, de bölcs apák úgy is intézkedtek, hogy a magyar nemzeté legyen kizárólag e földtér és ne más *idegen* nemzeté; s ha a mostoha idők folytán a magyar nemzet testvérekül fogadott is be másokat, nem engedte soha, hogy ezek fölötté uralkodjanak; a *magyar államiságot* még a hatalmas törökkel és nemzetpusztító tatárokkal szemben is föntartotta, – s vájjon most engedjük-e magunkat egy ezredév után államiságunktól megfosztatni gyülevész bevándorlók által? Nem, és ezerszer nem! Hiszen nem vagyunk mi oly kevesen, hogy hazánk téreinek benépesítésére volna szükségünk.

Hogy c) nincs szükségünk a *népesedés szempontjából* a bevándorlásra, statisztikai adataink igazolják.

Igaz, hogy Magyarországon többféle nemzetiség van, de azért csak *egy nemzet* bír államisággal, és ez a magyar nemzet. Már maga a név: *Magyarország* igazolja, hogy lakóinak összege képezi a magyar nemzetet és csakis ezt.

Hogy Magyarországnak nincs szüksége idegen népesedésre, igazolja továbbá az is, hogy tömegesen vándorolnak ki e hazából, mely őket tartani képtelen a mai anyagi helyzet és viszonyok között; holott a

kivándorlók közt igen sok a munkabíró egyén; ha ezek sem élhetnek meg, hogyan fog megélni a tehetetlen, a munkaképtelen és munkakerülő népség, mely hazánkba bevándorol a külföldről, honnan kiutasítatnak?!

Ide vonatkozva a lapokban ezeket olvassuk: „Az osztrák delegáció költségvetési bizottsága a poroszországi osztrákok kiutasítása felől megkérdezte Kálnoky gróf külügyminisztert, s ez kijelenté, hogy hiteles adatokról vett információ szerint a kiutasítások Poroszországnak nem egész területére vonatkoztak. Nagyobbmértvű kiutasítás, mely 150-200 egyénre vonatkozott, csak Boroszlóban történt. Általános megalégedést keltett a külügyminiszter azon határozott nyilatkozata, hogy a *kiutasítottak legnagyobb részben gácsországi zsidók* (kik bizonynyal hozzánk fognak bevándorolni s itteni letelepedésükkel minket boldogítani – kifosztani!). A kiutasítási jogot illetőleg megjegyezte a miniszter, hogy minden államnak jogában áll saját belátása szerint megengedni, vagy megtiltani az idegeneknek az ott tartózkodást. A kereskedelmi szerződésekből szintén nem lehet megmagyarázni a tartózkodási jogot. A porosz kormány kijelenté, hogy *kényszerítő' belpolitikai okok miatt biztosítania kell az országot az Orosz-Lengyelországból és Gácsországból való zsidó bevándorlás ellen*, nehogy a nyelvi és vallási viszonyok felforgattassanak. (Lám még a porosz kormány is félti *nyelvét és vallását* a zsidó elemtől, mely csodálatosan méltelyező varázserővel bír! Csak Magyarország szerencsétlen kormánya nem félti sem hazáját, sem országát, sem nemzetét, de még vagyont sem, és miért? – mert tán nincs már mit féltenie: „Cantabit vacuus coram latrone viator!) A miniszter ennek következtében csupán arra szorítkozott, hogy enyhítéseket és kíméletes bánásmódot eszközöljön ki, és e tekintetben a porosz kormány részéről a legnagyobb előzékenységgel találkozott. Már most csak arra vagyunk kíváncsiak, mikor fogják már valahára „kényszerítő belpolitikai okok követelni”, hogy a zsidók Ausztria és Magyarország területéről is kiutasíttassanak, mert arra bizony minden órában lenne ok és szükség.” (Függ.)

Hogy ezen dédelgetett és pedig a magyar kormány és különösen annak elnöke által dédelgetett *zsidó-bevándorlásra* Magyarországnak épen semmi szüksége sincs, sőt nagyon is kárára van, a mondottakból eléggé kiderül: mert fenyegeti a *magyarságot*, – mert nyelvében él a nemzet, – és fenyegeti a *kereszténységet*. Ha ezt egy porosz kormány hangoztatja és szavainak érvényt is szerez, bizonyára a magyar alkotmányos kormánynak réges-régen kellett volna ezt tennie szóval szintűgy, mint valóságban; de lám mit nem tesz az *érdekpolitika*, melynek vajmi alázatos szolgálja a magyar miniszterelnök ő excellenciája!

Azonban vigasztal bennünket, hogy ő sem él örökké, – már *jubileumoz!* és így pályájának vége közeledik; – jól tudja, hogy mindaz, a mit e hazában inaugurált, a mit a nemzet akarata ellen megvalósított, az mind-mind megsemmisül és vele együtt a mulandóságnak mindent elnyelő örvényébe hull alá, – még az emléktáblán is lekopnak araranyos betűk és olvashatlanokká válnak legfőlebb ez marad meg: *Tisza Kálmán miniszterelnök . . . zsidó bevándorlás Magyarországba . . .*

Én pedig azt mondom: „A zsidó-bevándorlás mielőbb hozandó törvény által betiltassék!”
Garay Alajos.

A közegészségügy és a pálinka.*)

Ha kezünkbe vesszük a Magyarország népességét feltüntető statisztikai kimutatást, s megkeressük benne azon fejezetet, mely Ungmegye népességi viszonyairól ad számot, meggyőződést szerezhetünk magunknak azon *felette* elszomorító körülményről, hogy megyénkben évenként 2000 embertől különbség van a népesedési és halálozási arány között, még pedig – fájdalom – ez utóbbi javára. Tehát *2000 emberrel több száll le évenként megyénk területén a sír éjjelére, mint a mennyi életet nyer, vagyis születik.* S ha kutatjuk ezen megdöbbentő igazság titkos rugóját, ha beható vizsgálatunk tárgyává tesszük a köznép egyszerű életmódját, hogy ez elszomorító tény valódi okát megtalálhassuk, azon fájdalmas tapasztalatra jutunk, hogy ezen állapotnak tulajdonképpen a megyei és városi hatóságok az előidézői s fentartói. Mert annak, hogy a halálozási arány ily óriásinak mondható %-kal múlja felül a szaporodását, – nem mondhatjuk épen, hogy kizárólagos, de mindenesetre egyik legnagyobb s legveszedelmesebb oka a lakosság részéről a pálinkának mértékletlen élvezetében rejlik. A derék egyházférfiak hasztalanul hirdetik a szószekekről a mértékletesség magasztos igéit, ha a közigazgatási hatóságok nem akarnak, vagy nem igyekeznek a törvényszabta korlátok közt gátat vetni a jobbra zsidó pálinka-mérők páratlan raffineriájának és bűnös tizeiméinek, Mert nem élvezné korántsem oly nagy mértékben az amúgyis lélek- és test-ölő pálinkát oly nagy mértékben a röghöz tapadt földnépe, ha nem volna abba a pálinkába belekeverve egy vonzó, csáberővel bíró valami, – a minék neve: édesen ölő méreg . . . Vagy nem hangzott-e már föl számtalanszor egyesek ajkáról az az igaz és keserű panasz, hogy a pálinkamérők olyan valami édességet tesznek abba az italba, minék folytán az a paraszt népnek sokkal jobban ízlik, – nemsokára mégis gymra ég és émelyedik, heves agyfájdalomról panaszkodik. Nos hát mi megmondjuk nyíltan, hogy ennek az édességnek a neve ólomcukor, a túlságosan felhígított szesznek bódító ereje pedig a farkas-cseresnye s más ilyen mérges növényféléltől származik.

A kormány a legújabb időben nagy súlyt látszik fektetni a közegészségügyi viszonyok teljesen kedvező állapotának mielőbbi elérhetésére, s e célra közegészségügyi tanfolyamot nyitattott a tud. egyetem tanárképző intézetében, mert annak tanítását akarja elrendelni ország-szerte középiskoláinkban, de ennek daczára megfelelkeznek az erre nézve legfontosabb eszköz felkarolásáról, t. i. az italmérés, valamint az ital minőségének kellő ellenőrzéséről. Hiszen Ungmegyében is pl. nem az okozta-e s okozza jelenleg is a paraszt nép körében legtöbbsnyire a sűrű haláleseteket, hogy a mérgezett pálinka teljesen megégeti s hasznavehetetlenné teszi a folytonos működésre hivatott belső szervezetet? A hatóságok magok sem nagyon törődnek a pálinka tiszta és jó minőségével; az orvosok pedig vagy nem tudják, vagy nem akarják föl-fedni a mérgezett pálinka gyártóinak gyalázatos üzelméről a leplet, s így a szép jövedelmet hajtó korcsmák egyre nyílnak, s tulajdonosaik

*) Ezen, a felvidéki állapotok megismerhetésére oly sok érdekes adatot szolgáltatott cikket a derék „Ungvári Közlöny” egyik közelebbi számából vettük át. – Szerk.

egyre gazdagodnak; míg a szegény, földhöz ragadt nép egyre szegényedik; a pálinkával élő földműves emberi alak helyett ijesztő csontvázza aszik, s egyre sűrűbben hull az erkölcsstelenség és a sir mélységébe.

Ez állapotok tarthatatlanok, mert a kik el nem halnak is a mérgezett pálinka élvezete folytán, tökéletesen elcsenevészednek, tehát ez állapotok faji szempontból is gyors és gyökeres reformot igényelnek. A hatóságoknak kötelességök lenne szakavatott vegyészeket nevezni ki minden megyébe, kiknek szigorú feladatukká tétetnék a megye területén levő összes korcsmák italait ellenőrizni, azokat vegyészileg megvizsgálni, s ha azokban legcsekélyebb hatású mérget konstatálnak, az illetőtől az italmérési jogot örökre megvonni. Egy-két elrettentő példa elég volna arra, hogy a mérgekeverő korcsmárosok végkép eszökre térjenek.

Farkas Ernőd.

Rothschild és a társadalmi kérdés.

(A közlemény vége.)

Hogy a Rothschild-ház, óriási vagyonával csakugyan az egész föld kizsákmányolásával ól vissza, s így hírneves Herder-ünk azon jóslata betöltésén dolgozik, mely szerint egykor minden keresztény a zsidók rab-szolgája lesz, (?) – erre nézve a Rothschild-ház már nem egy bizonyítótok szolgáltatott. Ezek egyik legeklatánsabbika, a mely az 1876-ik évbe esik, s már-már a feledékenységbe kezd eltűnni, valóban megérdemli, hogy újra megbeszéltessek.

Az „Augsburger Allg. Zeitung” és a „Sociale Frage” című lapok erről a következőleg tudósítanak: Midőn az 1876-ik évben a keleti bonyodalmak kitöréssel fenyegettek, ekkor egy hatalmas „világház”, a melynek képviselői az összes pénzpiacot uralják, s a mely tőkékkel szintúgy rendelkezik, mint a legszilárdabb állam, – mondjuk, akkor ez a hatalmas „világház” az időpontot kevésbé találta alkalmasnak arra, hogy heverő tőkéit állampapírokba vagy a börze más értékpapírjaiba fektesse. Egyik tagja, a londoni ház, különben is sohase nevezte magát bankárnak (banker), hanem csak kereskedőnek vagy nagykereskedőnek (merchant). Tehát Londonból lett kezdeményezve az óriási spekuláció. Először is Chinában és Japánban, a selyem tulajdonképeni hazájában, az évnek egész rendelkezésre álló selyemtermését összevásárolták. Amint ez megtörtént, az erről szóló első távirati tudósításra, Európában az összes nyersselyem készletet összevásárolni kezdték. Nem haboztak egy kissé jobban megfizetni az árát, és nem egy marseillesi, lyoni, párisi stb. nagykereskedő meg volt elégedve, hogy „készletén” 5-10% haszonnal készpénzfizetés mellett túlradhatott. Az üzlet oly gyorsan ment végbe, a mint ez csak lehetséges egy oly házra nézve, a mely hozzá van szokva, konkurrencziától nem félni. Alig lett befejezve az üzlet, egyszerre mindenütt oly hiány állott be a nyers selyemben, a minőt az emberek évek óta nem tapasztaltak. A hírlapokban ez a jelenség szolgálatkész tollak által a szederfabetegség, a bábokat megölő fagy és hasonló, egész biztossággal előadott „tudomány” által fejtetett meg. A nyersselyem egyszerre száz sőt 140 %-kal emelkedett értékében. A gyárosoknak minden áron vásárolniok kellett, vagy pedig gyáraikban a munkát beszüntetniök. Ez utóbbi sokakra nézve, a kiknek megrendeléseket kellett teljesíteniök, lehetetlen

volt. Amint pedig a selyemnek roppantul emelkedett ára egy bizonyos szilárdságot ért el, a mi annál könnyebben volt elérhető, mert a nagy-szerű spekuláció a világ valamennyi piaczat uralta, – a nagy világház lassankint túladott készletein, és az 1876. év végével a selyemkrízisnél többé egyáltalán nem volt érdekelve; annál inkább vértettek azonban a megkárosított gyárosok és a megkopasztott kereskedők.

Ezen, a liberális manchesteri tan kereskedelmi fogalmai szerint egészen legitím üzlet harmincz és egynehány millió franknyi haszonnal záródott le a résztvevők javára. A lyoni és másutt levő gyárosok ott voltak a méregdrága anyagszernek a birtokában, s' mivel a közönség, a mely a divat fölött parancsol, pénzét nem akarta kidobni, új utak és módok fölött törte a fejét: mikép lehet selyem nélkül elegánsan megjeleni és a költséges selyemportékákat mellőzni. Ilykép a gyárosoknak a nagyon megdrágult szövetek a nyakukon maradtak; vesztéssel nem adhatták el őket, azt pedig lehetetlennek találták, már létező árukészletüket az uralkodó viszonyok között még szaporítani. S mi lett a mesterségesen előidézett selyemdrágulásnak a legközelebbi következménye? Körülbelül harminczezer selyemmunkás családnak az éhsége és gyámsztalansága csak magában Franciaországban, s további sok ezreknek a nyomora Németországban, Ausztriában és Olaszországban, a mely három birodalom szinte erősen részt vesz a selyemiparban. Ezen, akkor a Rothschildház által kenyértelemné tett munkások közül hányan nem vethették magukat aztán a szociáldemokraczia karjaiba, s ez által a szociális kérdés, a mely már akkor égető volt s napról-napra égetőbb lesz, ez által mennyire élesebbé tétetett!

A kereskedő osztálynak a termelők és fogyasztók közt a forgalmat a lehető legtökéletesebb módon közvetíteni a feladata, a mely feladatnak lelkiismeretes teljesítése által az nagy érdemeket képes szerezni magának a társadalom iránt, A ki azonban pénzével úgy operál, mint a Rothschildház, a; minden más nevet inkább megérdemel mint a kereskedő nevet.

Zsidójárom Magyarországon.

Krisztus születése előtt 321-ik évben történt, mikor a hódításra indult római sereg alsó Itáliában a samniták által a caudiumi szorosokban körülféltatott, hogy a rómaiak kénytelenek lóvén magukat megadni, a győztes samniták úgy alázták meg fenhéjázó ellenüket, hogy járom alatt menették át őket.

A pengérezés ezen módját aztán átvették a rómaiak a samnitáktól, s alkalmazták is győzelmes csatáik után, olyformán, hogy a földbe szúrt két dárda fölé egy harmadikat fektettek keresztbe, s ez volt a „jugum”, a járom vagy iga, mely alatt aztán átsétáltatták a leigázott sereget. A „sub jugum mittere” volt a legnagyobb szégyen, mi csak katonát érhetett.

Mikor a római hódítás kiterjedt az ázsiai népekre is, a meghódolt zsidóságnak is kijutott megtiszteltetésül a „sub jugum missio”, hanem aztán ez is alkalmazta ugyanazt apró-cseprő csatározásai után, ha esetleg győzött.

A zsidók történelmében nincs nyoma a nemzeti vitézség nagyobb fegyvertényeinek: pedig könnyű lett volna nekik, akkor, mikor csata előtt, hatalmas vezérük még a napot és holdat is meg volt képes állítani arra az időre, míg ő végez az ellenséggel. Hát még akkor, mikor a várak megostromlásához semmire sem volt szükségük másra, csupán csak „*trombita-hangra*”, s tövig dültek romba előttük a hatalmas várfalak.

Azonban, ez a kezdettől fogva szédelgő, humbugos népfaj a nagyobb szabású háborútól mindig irtózott, inkább meghódolt, mint ellentállt, ha jelentékeny erővel állt szembe; hanem aztán, mikor nálánál sokkal gyengébre csapott, ravaszul, váratlanul, és esetleg győzött, vérengzőbb volt a vadállatnál, s az általa rendezett járom-menesztés a legborzasztóbb látványok közé tartozott. Testcsonkításokkal járt, rúgdozások és köpködések közt s a megkínzott legyőzöttek jajait a győzők gúnyhahotája nyomta el.

Már abban az időben a barbárok előtt sem volt ahoz fogható gyalázat, mint a zsidók járnia alatt való átmenés, s különös, hogy a 19-ik század művelt népe meg éppen nem irtózik ugyanattól.

Éhez aztán nagy elkorcsosodás kívántatik. Mert az nem mentség, hogy most nem abban a formában történik a parádé, mint az ó-korban, miután a lényeg ugyanaz. Sőt a korunkbeli zsidójárom szegyenletesebb és gyalázatosabb még az ókorbelinél is, inert míg akkor a legyőzött kisebbség, – addig ma a látszólagosan uralkodó *többség* sétál át az alatt nagy peczkesen, pedig pirultában arcbőrének kellene leégni, csakhogy az a baj, hogy maholnap kimegy a divatból a cserzéssel való borkészítés mestersége, nem lesz reá szükség, inert az arcbőrök már az arczokon bocskortalppá minősődnek, így hát pirulni aztán hogyan is tudnának!?

Sajátságos állapotok uralják Magyarországon a „világ forgását.” Egünknek talán még a csillagzatai is megszőktek rendes helyükről, s az a fény, mely még onnan hozzánk leragyog, csak olyan „határidőre” kölcsönzött, lopott fény lesz alighanem, s egyszercsak megszűnik az is, hogy annál sötétebb legyen majd az éjszaka, a sötétség, hogy kiérdemelje majd a „pokoli” jelzőt.

A reális dolgoknak vesztett csatájuk van Magyarországon a zsidó szédelgéssel szemben, nemcsak az anyagi, – hanem az erkölcsi téren is. A kereszt fénye homályosul, az aranybornyúé gyarapodik. Hát még az élet, a törekvések terén milyen példákat szolgáltat!

Jobb sorsra érdemes nemzetünk áldozatokat hoz fajunk és nemzetiségünk izmosítására. Két falat kenyere közül az egyiket odaadja azoknak, kik saját határainkon belül, például, nyelvünket terjesztik, s míg ez az áldott munka a végvidékeken *lassankint* megtermi gyümölcseit, viszszafelezi tőlünk elidegenedett véreinket: addig a zsidó galádság *rohamosan ezerszerte nagyobb perczentet pusztít ki a tősgyökeres elemből*, ott, a hol a védekezés fölöslegesnek látszik bizonyos nagyfejük előtt.

És az a különös, hogy védelem csakugyan sehol sincs, már a kisebb bajok ellenében, mintha csak azzal tetszelegnének maguknak hatóságaink, hogy nem érdemes apró dolgokkal bibelődni; hadd szaporodjanak fel azok, s nőjenek nagyokká, majd akkor „állunk elébe!”

Míg csak néhányan panaszkodnak, az még nem baj, hadd kesereg-

jenek, rajok sem kell hederíteni, miért élethetetlenek a zsidóval szemben, hisz a zsidónak van igaza mindig, ennek peres okmányai mindig megfelelnek a „törvényes formák”-nak. A ki élethetetlen, az pusztuljon! . . .

Hanem mikor aztán úgy felhalmozódik a baj, a „törvényes formák” árnyékában, hogy egész közösségek zúdulnak fel a köztük szemtelen pöki-
tiendiséggel harácsoló néhány zsidó ellen, s ha már másként nem állhatnak boszút rajtuk, legalább beverik nyúzóik ablakait, tyhü! akkor már mindjárt elegendő nagy a baj. Katonaságot és statáriumot nekik! A „lázdó”-kat börtönözni kell, mert „faj és valláselleni gyűlölet” tette őket lázdókká. Van valamijök? hadd eméssze fel a rabtartás. Sermijök sincs? majd megfizeti helyettök az állam. Csak hadd népesedjenek a börtönök, arra valók. Ha kiülték büntetésüket, majd elmegy kedvük a „lázdás”-tól. *Koldusokká lettek* fogságuk miatt? az az ő dolguk. Ha lopnak, rabolnak, majd utóéri őket ismét a törvény sújtó keze. Hát mire való az állam büntető nagy apparátusa!? Arra, hogy dolga legyen. Ha dolga nem volna, még megtörténnék vele az a csúfság, hogy egy józan kormány azt mondaná: uraim, menjetek tanítóképezdét végezni, s alkalmazni foglak benneteket nóptanítókul, czéлом az, hogy a börtönök kevesbedjenek, szaporítani fogom a népiskolákat. Tanítsátok, *neveljétek* a nép gyermekeit zsenge korukban, hogy felnőtt korukban ne legyen belőlük börtöntöltelék, akasztófa-virág. Pedig ez nagy baj lenne, méltóságos és nagyságos urakból falusi tanító! Fényesebb dolog kaczerkodik az igazság istenasszonyával minél nagyobb mértékben.

Csak egy esetet lássunk helyszúke miatt,

Neki ugratott a zsidó bizonyos rebachért egy szegény keresztény házaspárt, hogy adja el kétszer ugyanazt a birtokot, mert a bamba első vevő elmulasztotta nevére telekkönyveztetni a tulajdonjogot. A második vevő is kifizette a birtok árát, de kisült a turpisság, s az eladó felek mint csalók börtönbe kerültek két évre. Ezen idő alatt három kis gyermeküknek a jó Isten viselte gondját, meg a könyörületes szomszédok. Ki is ülte a börtönt férj és feleség is. A perköltségek, a rabtartás felémésztette összes vagyónkájukat, még ki se került belőle. Silány rajta - valójukon kívül semmijök sem maradt egyéb, mint a kenyér után siró ruhátlan három kis gyermek, no meg a kölcsönös szemrehányásokból folyó és nyomor szülte folytonos házi békétlenség és a börtönöztetés égető szégyene. A feleség, az édesanya aztán nemsokára kiszabadulása után, szégyenében, bánatában, nyomorában megmérgezte magát gyufaol-dattal; koporsójára három nevetlen árva borult. Ezek a nyomorultak, perük tárgyalásakor iparkodtak védekezni azzal, hogy ők nem tették volna a kettős eladást, eszökbe se jutott volna ilyesmi, ha ez meg ez a zsidó nem biztatta volna őket a bűnre, ki váltig azt állította, hogy ez lehető, és bátran cselekedhető, nem ütközik törvénybe, mindaddig, míg az első vevő nevére nem irattá a tulajdonjogot, stb., de a bíróság ezt a védekezést nem hallotta meg. A bünszerző zsidót futni hagyta. Mintha csak azt mondta volna ezzel: hadd ugrasson neki még másokat is, hadd tarkítsa a bűnök krónikáját. Numerusra van szükség az iktatóban, az a derék bíróság, mely minél többet tud felmutatni, ezek tanúskodnak lét-jogosultsága mellett. Hadd legyen dolog, minél több, szükség esetén elfér a restáncziák rovatában is egy csomó.

Szomorú czélt érnek így a bíróságok is, no meg a zsidók is. A

fentebb érintett eset zsidója markába nevetve adott hálát Jehovájának, ki istenes dolgában segítette tönkre tenni a gój családot. Újult erővel, fokozott bátorsággal folytatta gonosz munkáját tovább. „Az istentelenek (a nem zsidók) legbecsületesbikét öld meg,” – mondja a talmud, s a zsidó, a hol csak teheti, engedelmeskedik.

A gyilkolásnak, sok olyan neme van, mit a törvény nem üldöz, ilyen a mérgezett pálinkaivás szabadon üzött terjesztése is, és minél jobban pusztul a gój, Izrael dicsősége annál tündöklőbb, annál ragyogóbb.

Büntető törvényünk paragrafusai valóságos eszközökké váltak a zsidóság kezében. Hogy a zsidóság törekvéseinek és céljainak kivitelére azok alkalmasak legyenek, arról gondoskodott zsidó szerzőjök, s hogy alkalmazásba is jöjjenek, minél gyakrabban, keresztyének ellen, arról ismét gondoskodnak a zsidók. Ez koronazza a zsidójármot.

A zsidójáromba fogottak száma temérdek, különösen a „nagy marhák” *) seregéből. Ezek vontatják azt a lassan döcögő, – de mégis egyre haladó szekeret, melyen a zsidóság pöffeszkedik, ostorral, korbácschal kezében, s olyanokat üt a befogott „marhák” hátára, hogy csak úgy reped nyomán a bőr.

Ha ez a szomorú jelenség nem a nemzet pusztulásának folyományszava volna, azt mondanánk: úgy kell nekik; de így siratnunk kell őket, mert a szakér kerekei meg a szegény köznépet gázolják.

De nagy dicsőség aztán ilyen elgázolt, letiport népet kormányozni, haj!

Aztán az a különös, hogy kormányunk sem elégszik meg azzal a járommal, melyet a zsidóság Rothschild kezével vágott úgy az ő, mint az egész ország nyaka közé; hanem felülre még felszaporítja hatalmi körében a szédelgő zsidó suhanczok armádiáját, kik fajjellegző felületességgel egyetemeket úsztak át, nem azért, hogy ott tanuljanak, hanem azért, hogy ott diplomát nyerve, üzletképpen garázdálkodhassanak butaságukkal, felületességükkel. így van ez a szakmák mindegyikével.

Nincs terünk, hogy ezeket itt újra és újra illusztráljuk; csak egy m. kir. állami állatorvosról teszek említést, ki nem azért zsidó, hogy tudjon valamit, hanem azért zsidó, hogy mint magyar állami közeg annál sikeresebben szaporíthassa a zsidójárom vontató barmait a gójok sorából.

Az elszegényedett, koldusbotra juttatott népet sokkal könnyebb járom alá hajtani, mint azt, melynek még van mit aprítani a tejbe.

A koldusbotrajuttatásnak nagyon sok neme van, s a zsidók azok valamennyiében jártasok, mert ez életcéljuk, keresetforrásuk, s kitűzött céljuk után való hagyományos törekvésük.

Keöd József.

(Vége a jövő füzetben.)

*) Zalai tájszó. Nagy marha = igen nagy úr, – igen gazdag ember.